

20053 – DRET ROMA

(Validat pel Pla d'Estudis de 1992)

Dra.Teresa Giménez-Candela
HISTORIA I FONTS

Lliçó 1

Contingut de l'assignatura: Historia i institucions. La recepció europea del Dret Roma. Funció del Dret Roma en la formació jurídica actual.

Lliçó 2

Pressupostos històrico-social: Res publica i Populus Romanus. Estructura social: ciutadans; llatins; pelegrins; esclaus. Estructura familiar i classes socials. Fases historico-polítiques de Roma.

Lliçó 3

Estructura política de la res publica: Senatus populusque Romanus. El Senat. El poble i els seus magistrats. Comicis i concilis. Consuls i pretors. Censors. Edils. Quaestores. Tribuns de la plebs.

Lliçó 4

Etales del Dret Roma. Relació entre historia política i historia jurídica. Les fonts del Dret Roma. Mores maiorum, fas i ius. Ius i directum. Les taules de la Llei. El Dret de l'epoca arcaica.

Lliçó 5

L'etapa classica. Evolució del quadre de fonts durant l'epoca classica. La primera jurisprudencia. Contingut de l'activitat jurisprudencial republicana. Ius gentium.

Lliçó 6

Les lleis i els plebiscits. La funció de la legislació i el Dret tradicional. L'edecte: el Dret honorari i la seva relació amb el ius civile.

Lliçó 7

Les fonts del Dret Roma a partir d'August. El ius respondendi. La Jurisprudencia de l'etapa classica alta; principals juristes d'aquesta epoca. La decadencia dels comicis i la nova legislació senatorial.

Lliçó 8

La darrera epoca classica. El ius novum. La significació d'Adria de cara a la historia del Dret Roma. Codificació de l'edecte pretoria. Orationes principis i rescripta. Les constitucions imperilas. El Dret provincial.

Lliçó 9

L'època postclassica. Diocleciana i Constantí. Lleis generals i consuetudo. Literatura jurídica postclassica. Vulgarisme. Col·leccions de iura i de leges. Teodosi II i el codi Teodosia. El final de l'Imperi Roma; el Breviari d'Alaric.

Lliçó 10

La cultura jurídica d'Orient. Justinia i la seva obra legislativa. El primer Codi de Justinia (Novus Codex Iustinianus). El Digest: Constitucions preparatòries, mètode de compilació, interpolacions. Les Institucions. El Codex repetitae praelectionis. Les Novel·les. El Dret bizantí. Les Basíliques.

EL PROCEDIMENT DE LES ACCIONS

Lliçó 11

Les accions. Autodefensa i justícia organitzada. Acció i Dret subjectiu. Fases de la història del procés civil romà. Iudicium privatum. Les legis actiones: legis actio per sacramentum, legis actio per iudicis arbitrivepostulationem, legis actio per conditionem. El procediment per sponsionem. La Llei Eboècia. Decadència de les legis actiones.

Lliçó 12

El procediment per formulas: trets. Parts de la fórmula. L'intentio. Fórmules certes i incertes. Accions civils i pretòries. Accions fictícies, amb trasposició de persones i infactum.

Lliçó 13

La demonstratio. L'adiudicatio. La condemnatio; accions arbitràries. La praescriptio. L'exceptio.

Lliçó 14

Recursos complementaris de la jurisdicció pretòria. Estipulacions pretòries. Missio in possessionem. Els interdictes. Restitutiones in integrum.

Lliçó 15

El procés privat. Fase in iure. L'in ius vocatio. Suposits d'indefensió. Editio ipostulatio actionis. La representació processal; cognitor i procurator; cautio de rato. Causae cognitio.

Lliçó 16

Interrogatio in iure. Dare i denegare actionem; legitimació processal. Causes de la interrupció del procés: transactio, confessio in iure, iusiurandum. Nomenament de jutge.

Lliçó 17

La litis contestatio. La seva naturalesa i els seus efectes; consumpció processal de les accions. Translatio iudicii o iudicis.

La fase apud iudicem. El deure de jutjar. La prova en Dret Roma clàssic; testimonis, declaracions de les parts i documents. Principis que regeixen la prova en el procediment formulari.

Lliçó 18

La sentència; modalitats; increments de la condemna pecunaria. Ineficàcia de la sentència. L'apel·lació. Sentència i res iudicata.

Execució de la sentència. Execució personal i patrimonial. Actio iudicati.

Condicionaments generals de l'execució. Insolvència casual i insolvència fraudulenta. Interdicte fraudulent.

Lliçó 19

La cognitio extra ordinem. Organització judicial. Iniciació del procediment.

Desenvolupament. Excepcions. Les proves. La sentència. Procediments especials: procediment resolt per rescripte. El procediment arbitral. Episcolapis audientia.

LA PROPIETAT

Lliçó 20

Les res i les seves classes; res Mancipi i res nec Mancipi; coses fungibles i no fungibles; coses consumibles i no consumibles; coses immobles i mobles; universitates i instrumentum. L'aprofitament de les res: actus d'us, de gaudi i de disposició. Divisibilitat de les coses.

Lliçó 21

Conceptes i terminologia de la propietat. Contingut de la propietat. La possessió. Possessió pretoria; els interdictes possessoris. Possessió civil: possessio civilis i naturalis; corpus i animus en la possessió. La quasi-possessio.

Lliçó 22

Protecció processal del propietari. Tramit possessorii i tramit petitori. La vindicatio rei; La fórmula petitoria. Legitimació passiva. Restitutio pel posseïdor vençut. Interdicte quem fundum i actio ad exhibendum. Altres recursos en favor del propietari. Limitacions legals de la propietat.

Lliçó 23

Maneres d'adquirir la propietat. L'addictio i la Mancipatio. El llegat vindicatori. Maneres d'adquirir la propietat que depenen d'una apropiació possessoria: occupatio, adquisició de fruits, especificació, accesió. La traditio. Iusta causa traditionis.

Lliçó 24

L'usucapio. Requisits i objectius; els títols de la usucapio. La bonafides. Traditio de res Mancipi i adquisició a non domino. L'acció Publiciana; propietat pretoria o bonitaria. Concurrencia de compradors d'una mateixa cosa. La longi temporis praescriptio. Altres prescripcions de Dret postclàssic. La prescripció adquisitiva en el Dret justinianeu.

Lliçó 25

Concurrencia de drets reals: tipus. La copropietat. Concurrencia de quotes ideals. Regim del condomini: actes de disposició, actes de gaudi i actes d'œs. Accions divisories. Divisibilitat jurídica i divisibilitat material.

Lliçó 26

Les servituds: caracters generals. Imrnissio i ius prohibendi. Classificació de les servituds. Constitució de les servituds. Protecció de les servituds.

Lliçó 27

L'usdefruit. Usdefruit i nua propietat. Originaria funció economica de l'usdefruit. Cautio usufructuaria. El quasi-usdefruit. Contingut del Dret real d'usdefruit. Protecció. Constitució de l'usdefruit. Extinció. Modalitats especials de l'œs sense gaudi: usus, habitatio i operae servorum.

L'HERENCIA

Lliçó 28

La faml1ia. el parentesc: agnació i cognació; l'nies i graus de parentesc. Sui iuris i alieni iuris. La patria potestat. Paternitat leg'tima, adopció i arrogació. Manus i matrimoni. La legislació matrimonial d'August.

Lliçó 29

Els esclaus i els lliberts. Condició dels esclaus. L'homo bona fide serviens. Causes de l'esclavitud, situacions similars a l'esclavitud. La manumissió i les seves formes; limitacions legals. Dret de patronat.

Lliçó 30

Situació patrimonial dels fills i dels esclaus. Incapacitat de les persones in potestate. Peculium; peculium castrense i quasi castrense. Bona materna i bona adventicia. Responsabilitat obligacional no delictual: obligacions inherents a una adquisició; obligacions naturals i obligacions civils: accions adject'cies; actio tributaria. El senatconsult macedonia.

Lliçó 31 Responsabilitat noxal. La capitis deminutio i l'extinció de la potestat familiar; l'emancipatio.

Lliçó 32

La tutela dels orfes incapaços. Tutela i cura. Impubertat i infantia; caracter de la tuició. Tutela leg'tima; tutela testamentaria; tutela Atiliana. Efectes de la intervenció fiscal. Tutela mulieris. Les curateles. Classes. La llei Letoria.

Lliçó 33

L'herencia. Consideracions generals. Delació i addició de l'herencia; classes de delació. Hereus voluntaris i necessaris. Hereditas iacens. L'addició de l'herencia i els seus efectes: responsabilitat a causa dels deutes hereditaris; ius adcrescendi. Intransmissibilitat de la delació de l'herencia. Hereditatis petitio i

interdicto quam hereditatem. Senadoconsult juvenia.

Lliçó 34

Bonorum possessio. Concepte. Origen. Testimoniats ciceronians.
Desenvolupament progressiu de la bonorum possessio. Nous titulars. La possessió del bonorum possessor.
La bonorum possessio en epoca postclassica.

Lliçó 35

Hereus leg'tims. Successió dels agnats. Bonorum possessio sine tabulis.
L'anomenament unde liberi; la collatio emancipati. Els anomenaments unde legitimi; unde cognati, unde vir et uxor, cui heres non extabit. Els senatconsults tertulia i orficia. La successió leg'tima en el Dret justinianeu.

Lliçó 36

Successió testamentaria. Formes de testament durant la historia del Dret Roma. El testament per aes et libram. Testamentifactio activa i passiva. Incapacitas i indignitas. La bonorum possessio secundum tabulas. Els codicils. Formes postclassiques de testament. Revocació, invalidesa i ineficacia del testament.

Lliçó 37

Successió contra testament. L'anomenada successió necessaria formal i la material. La preterició. Bonorum possessio contra tabulas. Origen de la querella inofficiosi testamenti. Evolució historica. Normes reguladores de la querella en Dret classic i en Dret justinianeu.

Lliçó 38

La interpretació del testament; institutio ex re certa; institutio sub condicione. Condicio i dies. Les substitucions hereditaries. La cautio Muciana. L'statuliber.

Lliçó 39

Les liberalitats. Distints tipus.
Els llegats. Consideracions generals. Formes de llegats. Senatconsult neronia. Caiguda de les formes. Contingut. Llegat condicional i llegat a terme.

Lliçó 40

Limitacions legals dels llegats. Ineficacia dels llegats. Nil.litat inicial. Regula Catoniana. Revocació dels llegats. Llegats caducs. Repudiació de llegats. Adquisició dels llegats. Interdicte quod legatorum.. Acreixement entre col.legataris.

Lliçó 41

Els fideicomís; contingut. L'aproximació del fideicomís al legat. Tipus de fideicomís; el fideicomís de l'herencia. Senadoconsult trebelia i pegasia. Les fundacions. El precedents de les fundacions sepulcral. Piaae causae. El dret de fundacions en la legislació de Justinia.

Lliçó 42

Les donacions. Naturalesa; actes lucratiu i gratuïts. El modus en les donacions. Criteris de la jurisprudència romana sobre les donacions. La Llei Cincia i la seva aplicació. Revocació de donacions. Les donacions mortis causa. Les donacions nupcials. Donacions entre cònjuges.

Lliçó 43

La dot. Constitució. Contingut del Dret de la dona i de l'home sobre la dot. Restitució de la dot. La dot en el Dret justiniàneu. Donationes propter nuptias.

LES OBLIGACIONS

Lliçó 44

Consideracions generals. Contingut de les obligacions. Divisibilitat i indivisibilitat de les obligacions. Obligacions naturals. Accions que es derivaven de les obligacions. Fonts de les obligacions.

Lliçó 45

La responsabilitat objectiva. Iudex qui litem suam fecit. De effusis vel deiectionis. De positis et suspensis. Actio furti vel damni adversus nautas, caupones et stabularios. Conclusió.

Lliçó 46

L'extinció de les obligacions (I). Criteris de classificació. Extinció per falta de subjecte. Per decaïment processal. Per acte extintiu.

Lliçó 47

L'extinció de les obligacions (II). L'acompliment degut. Solutio i satisfactio. La garantia de les obligacions: funció general i classes de garanties. Mora debitoris i mora creditoris. La indemnització per incompliment. Graus de responsabilitat per l'incompliment.

ACCIONS PENALS

Lliçó 48

Obligacions derivades dels delictes. Accions penals i accions reipersecutòries. Caràcters comuns de les accions penals. Delicte de furt. Tipus de furtum. Accions civils, accions pretòries; robatori. Condictio furtiva.

Lliçó 49

Delicte de dany. Damnum iniuria datum. Acció de la Llei Aquila. Altres accions civils. Extensions pretòries. Delicte de lesions. Iniuriae. La contumèlia. Delictes diversos de dret pretori; accions penals infactum; metus; dolus.

Lliçó 50

Credere i solvere. Conductio. Acompliment de les obligacions creditícies. Mutui datio. Dationes ob rem; el contracte innominat. Dationes ob causam. Dationes ex eventu.

Lliçó 51

Prèstecs pretoris. Constitutum. Commodatum. Pignus. Pactes en el pignus. La hipoteca. L'acció serviana i l'interdicte salvia.

ESTIPULACIONS

Lliçó 52

La forma promissoria. L'acceptilatio. Accions de l'estipulació. Transcriptio nominum. Caracter abstracte de l'estipulació. Querella non numeratae pecuniae. Estipulacions invalides i indeterminades. Estipulacions inexistents. Estipulacions ineficaces. Estipulacions d'objecte indeterminat: alternatives i generiques.

Lliçó 53

Superposició d'estipulacions. Obligació re et verbis. Estipulació penal. Novació. La novació en el Dret justinianeu.

Lliçó 54

Pluralitat d'estipulants o part compromesa. Solideritat formal. Garantia personal; regim de l'adpromissio, fideiussio; divisió i tornada; regim de la fiança en epoca de Justinia. L'intercessio i el senatconsult veleja. Adstipulatio.

CONTRACTES DE BONA FE

Lliçó 55

Els contractes. Caracters generals. Classes de contractes. Arres. Evolució postclassica del contracte.

Fiducia: usureceptiofiduciaie.

El contracte de diposit. Diposits especials.

Lliçó 56

Contracte de mandat. Representació indirecta. Elements essencials. L'actio mandati. Extinció del contracte. Cessió de credits. La negotiorum gestio.

Lliçó 57

Societats pœbliques i privades. La personalitat jur'dica. Contracte de societat. Consequencies del contracte de societat. Extinció del contracte de societat.

Lliçó 58

La compra-venda. Objecte de la venda. El preu. Obligacions del venedor. Risc de perduda de la cosa venuda. Responsabilitat per evicció. Responsabilitat per

vicis occults. Els pactes en la compra-venda. La permuta i el contracte estimatori.

Lliçó 59

El contracte d'arrendament. Tipus d'arrendament. Objectes del contracte. Tipus especials de locatio rei: la conductio agri vectigalis; dret d'emfiteusi; dret de superfícies; arrendament d horrea. Locatio operarum. Locatio conductio; la lex Rhodia de iactu; receptum nautarum, cauponum, stabularionum. Extinció del contracte.

BIBLIOGRAFIA

Derecho Privado Romano, Teresa Giménez Candela, (Ed. Tirant lo Blanch, 1989, Valencia)